F. G. JACOBS
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2005. november 24. [1]

1. Milyen feltételek mellett lehet valamely tagállamban egy védjegyet lajstromoztatni, amennyiben az egy másik tagállam nyelvén nem alkalmas a megkülönböztetésre, pusztán csak megjelöli, vagy leírja az érintett terméket?

2. Lényegében ebből áll az a kérdés, amelyet az Audiencia Provincial de Barcelona előterjesztett. Felveti azt a kérdést is, hogy amennyiben a védjegy lajstromozható, a védjegyjogosultja használhatja-e azt a védjeggyel ellátott termék importjának akadályozására.

3. Ezek a kérdések a „matracok" szó német megfelelője, a „MATRATZEN" védjegy – matracok és kapcsolódó termékek vonatkozásában – Spanyolországban történő lajstromozásával összefüggésben merültek fel. [2]

A vonatkozó közösségi jogi rendelkezések

4. Az EK 28. cikk értelmében a tagállamok között tilos a behozatalra vonatkozó minden mennyiségi korlátozás és azzal azonos hatású intézkedés. Az EK 30. cikk értelmében a 28. cikk „nem [zárja] ki a behozatalra, a kivitelre vagy a tranzitárukra vonatkozó olyan tilalmakat vagy korlátozásokat, amelyeket [...] az ipari és kereskedelmi tulajdon védelme indokol. Ezek a tilalmak és korlátozások azonban nem lehetnek önkényes megkülönböztetés vagy a tagállamok közötti kereskedelem rejtett korlátozásának eszközei".

5. A védjegyirányelv [3] hetedik preambulumbekezdésében előírja:

„a jogszabályok közelítésével elérni kívánt célkitűzések megvalósítása megkívánja, hogy a lajstromozott védjegy megszerzésének és a védjegyoltalom fenntartásának feltételei valamennyi tagállamban általában azonosak

1 – Eredeti nyelv: angol.

2 – Mivel az alapeljárás inkább az árukat érinti, mintsem a szolgáltatásokat, a feltett kérdés erre korlátozódik. A vonatkozó szabályozás azonban ugyanúgy alkalmazandó a szolgáltatásokra is.

3 – A védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1988. december 21-i 89/104/EGK első tanácsi irányelv (HL 1989. L 40., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 92. o.).

legyenek; [...] kimerítően fel kell sorolni a védjegy lajstromozását kizáró, illetve annak törlésére alapot adó [...] okokat".

6. A 3. cikk (1) bekezdése értelmében:

„A megjelölés nem részesülhet védjegyoltalomban, illetve a védjegy törlésének van helye, ha a megjelölés

[...]

b) nem alkalmas a megkülönböztetésre;

c) kizárólag olyan jelekből vagy adatokból áll, amelyeket a forgalomban az áru vagy a szolgáltatás fajtája, minősége, mennyisége, rendeltetése, értéke, földrajzi származása, előállítási vagy teljesítési ideje, illetve egyéb jellemzője feltüntetésére használhatnak."

7. A 4. cikk (1) bekezdése értelmében:

„A megjelölés nem részesülhet védjegyoltalomban, illetve a védjegy törlésének van helye, ha

[...]

b) a megjelölést a korábbi védjeggyel való azonossága vagy hasonlósága, valamint az érintett áruk, illetve szolgáltatások azonossága vagy hasonlósága miatt a fogyasztók a korábbi védjeggyel összetéveszthetik; [...]."

8. Az 5. cikk (1) bekezdésének b) pontja alapján a védjegyjogosult bárkivel szemben felléphet, aki gazdasági tevékenység körében használ „olyan megjelölést, amelyet a fogyasztók a védjeggyel összetéveszthetnek a megjelölés és a védjegy azonossága vagy hasonlósága, valamint az érintett áruk, illetve szolgáltatások azonossága vagy hasonlósága miatt".

9. A 6. cikk (1) bekezdése b) pontjának értelmében a védjegyoltalom alapján a jogosult nem tilthat el mást attól, hogy gazdasági tevékenysége körében használja:

„az áru vagy a szolgáltatás fajtájára, minőségére, mennyiségére, rendeltetésére, értékére, földrajzi eredetére, [...] vagy egyéb jellemzőjére vonatkozó jelzést".

10. A közösségi védjegyrendelet [4] szintén vonatkozik az ugyanezen kérdést érintő párhuzamos eljárásokra, amely a „Matratzen" szót magában foglaló két bejelentett közösségi védjegy tekintetében merült fel. [5]

11. A közösségi védjegyrendelet 7. cikke (1) bekezdésének c) pontjának szövegezése azonos a védjegyirányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) pontjával.

12. A 7. cikk (2) bekezdése előírja, hogy a 7. cikk (1) bekezdését akkor is alkalmazni kell, ha a kizáró ok csak a Közösség egy részében áll fenn.

13. A közösségi védjegyrendelet 8. cikke (1) bekezdésének b) pontja értelmében a megjelölés nem lajstromozható közösségi védjegyként, ha a korábbi nemzeti védjegy jogosultja felszólal a lajstromozással szemben, és „azon a területen, ahol a korábbi védjegy oltalom alatt áll, a fogyasztók összetéveszthetik a korábbi védjeggyel való azonossága vagy hasonlósága, valamint az érintett áruk, illetve szolgáltatások azonossága vagy hasonlósága miatt; az összetéveszthetőség magában foglalja azt az esetet is, ha a fogyasztók a megjelölést gondolati képzettársítás (asszociáció) útján kapcsolhatják a korábbi védjegyhez".

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

14. A Németországban bejegyzett Matratzen Concord AG (a továbbiakban: Matratzen Concord) törlés iránti kérelmet nyújtott be a Hukla Germany SA (a továbbiakban: Hukla) javára 1994-ben Spanyolországban mindenféle bútorra, különösen „fekvőbútorok, mint ágyak, kanapék, önálló ágyak, bölcsők, díványok, függőágyak, emeletes ágyak és mózeskosarak, összecsukható bútorok, ágy- és bútorgörgők, éjjeliszekrények, székek, fotelek és támla nélküli székek, ágykeretek, szalmazsákok, matracok és párnák" tekintetében bejegyzett spanyol MATRATZEN védjegy vonatkozásában, arra történő hivatkozással, hogy a védjegyet alkotó szó általános, és megtévesztheti a fogyasztót azon „termék vagy szolgáltatás természetét,

4 – Az 1993. december 20-i 40/94/EK tanácsi rendelet (HL 1994. L 11., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 17. fejezet, 1. kötet, 146. o.).

5 – Lásd a lenti 18–32. pontot.

minőségét, jellemzőit vagy földrajzi származását illetően", amelyet meg kíván különböztetni. A Matratzen Concord törlés iránti kérelmét elutasították. A határozat ellen fellebbezést nyújtott be arra hivatkozással, hogy a lajstromozás és a védjegy használata az áruk szabad mozgásának jogellenes korlátozását vonja maga után az Európai Unión belül.

15. A Juzgado de lo Civil de Primera Instancia (elsőfokú bíróság) azt állapította meg, hogy a „MATRATZEN" szó nem vezetheti félre a spanyol fogyasztókat azon termék tekintetében, amelynek megkülönböztetésére hivatott, és nem is jellemezhető általánosnak annak ellenére, hogy számos német állampolgár rendelkezik lakóhellyel Spanyolországban. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem szerint a spanyol ítélkezési gyakorlat úgy tekint az idegen szavakra, mint amelyek önkényesek, szeszélyesek vagy fantázianevek, amelyek egyaránt lehetnek akár megkülönböztetésre alkalmasak és nem leíró jellegűek is, ennek megfelelően védjegyként lajstromozhatóak, kivéve ha valamely spanyol kifejezéshez történő hasonlóságuk ahhoz a feltételezéshez vezet, hogy az átlagos fogyasztó ismeri a hozzájuk kapcsolódó jelentést, vagy az idegen kifejezések a nemzeti piacon tényleges jelentéssel bírnak.

16. A Matratzen Concord fellebbezést nyújtott be az Audiencia Provincial (Barcelona) elé, amely úgy véli, hogy a lajstromozott védjegy a védjegyjogosult részére olyan helyzetet biztosít, amelyet arra használhat fel, hogy a német nyelvterülethez tartozó tagállamokból származó matracok behozatalát korlátozza, és így az EK 28. cikkel ellentétesen az áruk szabad mozgását akadályozza. Ennek megfelelően előzetes döntéshozatal iránti kérelmet nyújtott be a Bírósághoz abban a kérdésben, hogy egy védjegy lajstromozása megtámadható-e ezen az alapon. A nemzeti bíróság kérdését a következőképpen fogalmazta meg:

„Megvalósíthatja-e a tagállamok közötti kereskedelem álcázott korlátozását egy védjegy valamely tagállamban történő lajstromozásának érvényessége, amennyiben a kérdéses védjegy nem alkalmas a megkülönböztetésre vagy a kereskedelemben az általa védett áru megjelölésére szolgál [...] egy másik tagállam nyelvén, amely nem ugyanaz, mint annak a tagállamnak a nyelve, ahol a védjegy lajstromozására sor került, amint az a matracok és az azokhoz kapcsolódó termékek azonosítására szolgáló »MATRATZEN« spanyol védjegy esetében előfordulhat?"

17. A Matrazen Concord, a Hukla, az Egyesült Királyság és a Bizottság írásbeli észrevételeket terjesztett elő. Az ügyben egyik fél sem kérte tárgyalás tartását, így erre nem került sor.

A közösségi védjegy

18. Egyebekben a Matratzen Concordnak két külön jogvitája is folyamatban van a Belső Piaci Harmonizációs Hivatal (védje-

gyek és formatervezési minták) (OHIM) előtt, amely két, a közösségi védjegyrendelet alapján benyújtott lajstromozás iránti kérelemmel kapcsolatos. A lajstromoztatni kívánt védjegyek egyrészről a MATRATZEN MARKT CONCORD szavakat magában foglaló és egy matracot cipelő férfi képét ábrázoló ábrás védjegy, másrészről a MATRATZEN CONCORD szóvédjegy. Amennyiben az a jelen ügyben releváns, ezeknek a – mostanra lezárult – eljárásoknak a lefolyása a következő:

19. Az áruk, amelyek tekintetében a lajstromozást kérték, „matracokat; felfújható matracokat; ágyakat; nem-fém lécrácsokat; ágytakarókat; ágyfelszereléseket; [...] ágypaplanokat; párnahuzatokat; ágyneműket; dunyhákat [pehelypaplanok]; batiszt takarókat; matractakarókat; hálózsákokat" foglaltak magukban. A védjegybejelentési kérelmek kihirdetését követően a Hukla a korábban általa Spanyolországban lajstromozott védjegyre hivatkozással felszólalt a megjelölések lajstromozásával szemben. Felszólalása alátámasztására a Hukla a közösségi védjegyrendelet 8. cikke (1) bekezdésének b) pontjában foglalt viszonylagos kizáró okra hivatkozott, nevezetesen a bejelentett közösségi védjegy és a korábbi nemzeti védjegyek fogyasztók részéről történő összetéveszthetőségére.

20. Az OHIM felszólalási osztálya elutasította a kérelmet a fent említett áruk tekintetében, mivel úgy ítélte meg, hogy nem áll fenn az összetévesztés veszélye.

21. A második fellebbezési tanács elutasította a Matratzen Concord fellebbezéseit. A fellebbezési tanács lényegében úgy ítélte meg, hogy Spanyolországban a kérdéses két védjegy hasonlónak tekinthető, és hogy a két védjeggyel megjelölt termékek közül egyes termékek azonosak, míg a többiek nagymértékben hasonlóak. Ezen elemzés alapján a fellebbezési tanács arra az álláspontra helyezkedett, hogy a lajstromozás iránti kérelemben foglalt valamennyi termékkategória tekintetében fennáll a 8. cikk (1) bekezdésének b) pontja szerint az összetévesztés veszélye.

22. A Matratzen Concord keresetet nyújtott be az Elsőfokú Bírósághoz. [6] Lényegében két jogalapot terjesztett elő, az egyik a 8. cikk (1) bekezdése b) pontjának megsértésére vonatkozik, míg a másik az áruk szabad mozgása elvének megsértésére.

23. Először is arra hivatkozott, hogy a két szóban forgó védjegy nem hasonló, hanem épp ellenkezőleg, nagyon különböző. Az Elsőfokú Bíróság elutasította ezt az érvet.

24. Másodszor a Matratzen Concord arra hivatkozott, hogy ellentétes az

6 – A T-6/01. sz., Matratzen Concord kontra OHIM ügyben 2002. október 23-án hozott ítélet (EBHT 2002., II-4335. o.) és a később törlésre került T-105/02. sz. ügy. A jelen indítvány kizárólag a T-6/01. sz. ügyben benyújtott fellebbezést vizsgálja.

EK 28. cikkben rögzített áruk szabad mozgásának elvével, hogy a lajstromozó tagállam nyelvétől eltérő nyelvű, leíró jellegű szót tartalmazó nemzeti védjegyre hivatkozni lehessen egy, leíró jellegű szavak és egy megkülönböztető elem – mint a „concord" szó – kombinációját tartalmazó közösségi védjegy lajstromozásával szemben. Ebben a vonatkozásban a Matratzen Concord azt állította, hogy a közösségi védjegyjog jelenlegi szabályozása szerint a korábbi védjegy, amely a Közösség jelentős részében leíró jellegű az érintett termékek vonatkozásában, nem lajstromozható Spanyolországban.

25. Az Elsőfokú Bíróság elutasította ezt az érvelést, lényegében a következő két indok alapján:

26. Egyrészt az Elsőfokú Bíróság kimondta, hogy az áruk szabad mozgásának elve a tagállam számára nem tiltja nemzeti védjegyként történő lajstromozását egy olyan megjelölésnek, amely egy másik tagállam nyelvén az érintett árut vagy szolgáltatást leírja, és amely ezért nem lajstromozható közösségi védjegyként: az ilyen lajstromozás önmagában nem képezi akadályát az áruk szabad mozgásának. [7]

27. Másrészt kimondta, hogy feltéve, hogy a bejelentett közösségi védjegy nem lajstromozható, ha fennáll az összetévesztés veszélye a védjegy és a korábban a tagállamban lajstromozott nemzeti védjegy között, tekintet nélkül arra, hogy az utóbbi védjegy leíró jellegű-e a lajstromozó tagállam nyelvétől eltérő más nyelven, a közösségi védjegyrendelet nem képezi akadályát az áruk szabad mozgásának. [8]

28. A Matratzen Concord az Európai Közösségek Bíróságához fellebbezett.

29. A Matratzen Concord először is arra hivatkozott, hogy az Elsőfokú Bíróság a közösségi védjegyrendelet 8. cikke (1) bekezdésének b) pontjában foglalt hasonlóság fogalmának az értelmezése tekintetében nem felelt meg a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerinti követelménynek, amely szerint a fogyasztók általi összetéveszthetőséget átfogóan kell mérlegelni, figyelembe véve valamennyi, az eset körülményei tekintetében releváns tényezőt. A Bíróság ezt a jogalapot – mint nyilvánvalóan alaptalant – elutasította.

30. A Matratzen Concord másodszor arra hivatkozott, hogy az Elsőfokú Bíróság tévesen alkalmazta a jogot, amikor azt állapította meg, hogy az áruk szabad mozgásának az

7 – Az ítélet 54. pontja.

8 – Az ítélet 60. pontja.

elve a tagállam számára nem tiltja a nemzeti védjegyként történő lajstromozását egy olyan megjelölésnek, amely egy másik tagállam nyelvén az érintett árut vagy szolgáltatást leírja. Jelen ügyben a bejelentett védjeggyel szemben benyújtott felszólalás alapja az, hogy az hasonló egy korábbi, Spanyolországban lajstromozott védjegyhez, amely Németországban alkalmas az adott termékek leírására, ami – az EK 30. cikk értelmében – a tagállamok közötti kereskedelem rejtett korlátozását képezi.

31. A Bíróság az alábbiakat mondta ki.

„Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az áruk szabad mozgása elvének alkalmazása során a Szerződés nem érinti a valamely tagállam jogszabályaiban a szellemi alkotásokhoz fűződően elismert jogokat, hanem csupán – a körülményekhez képest – korlátozza e jogok gyakorlását" (a 119/75. sz. Terrapin-ügyben 1976. június 22-én hozott ítélet [EBHT 1976., 1039. o.] 5. pontja és az 58/80. sz. Dansk Supermarked ügyben 1981. január 22-én hozott ítélet [EBHT 1981., 181. o.] 11. pontja).

Az EK 30. cikk kizárólag olyan mértékig teszi lehetővé az eltérést az áruk szabad mozgásának alapvető elvétől, ha az eltéréseket azon jogok védelme igazolja, amelyek az érintett ipari tulajdon különös tárgyát képezik. Ebben az összefüggésben a védjegy alapvető rendeltetése elsősorban az, hogy tanúsítsa a fogyasztó vagy a végső felhasználó számára a védjeggyel megjelölt áru származását, lehetővé téve számukra, hogy az összetévesztés lehetősége nélkül megkülönböztethessék azokat más eredetű áruktól. Ezért a védjegyjogosult számára biztosított azon jog, hogy felléphet a védjegy minden olyan használata ellen, amely csorbíthatja a származás tanúsítását, úgy értelmezendő, mint a védjegyjogok különös tárgyának a része, [...] amelynek védelme igazolhatja az áruk szabad mozgásának elvétől való eltérést (a C-427/93., C-429/93. és a C-436/93. sz., Bristol-Myers Squibb és társai egyesített ügyekben 1996. július 11-én hozott ítélet [EBHT 1996., I-3457. o.] 48. pontja és a C-143/00. sz., Boehringer Ingelheim és társai ügyben 2002. április 23-án hozott ítélet [EBHT 2002., I-3759. o.] 12. és 13. pontja).

Ebből következően azzal, hogy a megtámadott határozat 54. és 56. pontjában kimondta, hogy az áruk szabad mozgásának elve egyrészt nem tiltja meg valamely tagállam számára, hogy nemzeti védjegyként lajstromozzon egy olyan megjelölést, amely egy másik tagállam nyelvén az érintett áruk vagy szolgáltatások vonatkozásában leíró jellegű, másrészt egy ilyen védjegy jogosultja számára, hogy felszólaljon olyan esetben ahol a nemzeti védjegy és a közösségi védjegy között fennáll az összetévesztés veszélye ez utóbbi lajstromozása ellen, az Elsőfokú Bíróság nem tévedett e végzés tételeinek [az előző két pont] a célkitűzéseit illetően, és ennek megfelelően helyesen értelmezte azokat.

A második jogalapot ezért, mint nyilvánvalóan megalapozatlant, el kell utasítani." [9]

32. A Bíróság ennek megfelelően a fellebbezést, mint nyilvánvalóan megalapozatlant, elutasította. [10]

35. A Hukla azt állítja, hogy a „MATRATZEN"-t érvényesen lajstromozták Spanyolországban a védjegyirányelvet átültető nemzeti joggal összhangban lefolytatott teljes körű vizsgálatot követően. A szó nem jelent semmit sem spanyolul, sem más, Spanyolországban hivatalos nyelven; mindenképpen csak egyet jelöl azon különböző termékek közül, amelyre nézve a védjegyet lajstromozták.

Értékelés

33. Jelen ügyben az alapvető kérdés lényegében az, hogy lajstromozható-e valamely védjegy az egyik tagállamban, ha az egy másik tagállam nyelvén megjelöli vagy leírja az érintett terméket.

34. A Matratzen Concord előadja, hogy a „MATRATZEN" spanyol védjegyként történő lajstromozása a Huklának tisztességtelen monopóliumot ad a termék német nevére vonatkozóan Spanyolországban, amelynek célja és hatása a sajátján kívül valamennyi fajtájú matrac német nyelvterületű országból Spanyolországba történő importjának a megakadályozása. A Matratzen Concord ebből következően azt javasolja, hogy a feltett kérdést igenlően kell megválaszolni.

36. Az Egyesült Királyság előadja, hogy az a szó, amely az egyik tagállam nyelvén leírja az árukat, főszabály szerint érvényesen lajstromozható egy másik tagállamban ezekre az árukra nézve. Mindazonáltal gondosan kell eljárni annak elbírálásakor, hogy ez az adott ügyben is helytálló-e, annak érdekében, hogy megbizonyosodjanak arról, hogy a Közösségen belüli kereskedelemben részt vevő kereskedőket nem korlátozzák a szavaknak egy másik tagállam nyelvén történő használatában. A 3. cikk (1) bekezdése c) pontjának alkalmazásában elegendő, ha a szó a kereskedelemben az érintett áru vagy szolgáltatás leírására alkalmas *lehet*. A „kereskedelem" ebben az alkalmazásban magában foglalja az importot; ezenfelül a Közösségen belüli kereskedelem bizonyos szintjét is feltételezi. A nemzeti védjegyhivataloknak azon tagállamban, amelyben a lajstromozást kérik, értékelniük kell a kereskedelemben ezen áruk vagy szolgáltatások jellemzőinek megjelölésére használni kívánt védjegy összetéveszthetőségét. Ennek érdekében a védjegy leíró jellegének fokát, az érintett áruk vagy szolgáltatások Közösségen belüli kereskedel-

9 – 40–43. pont.

10 – A C-3/03. P. sz. ügyben 2004. április 28-án hozott végzés (EBHT 2004., I-3657. o.).

mének mértékét, az ágazat valamennyi sajátos jellemzőjét és azt kell figyelembe venni, hogy a kérdéses nyelvet a lajstromozó tagállamban az érintett fogyasztók vagy a kereskedelem résztvevőinek kisebbsége vagy többsége beszéli-e.

37. A Bizottság különbséget tesz a védjegy lajstromozásának érvényessége és a védjegy által biztosított jogok későbbi gyakorlása között. A Szerződés áruk szabad mozgására vonatkozó rendelkezései nem érintik a szellemi tulajdonjogok *fennállását*, egyszerűen csak korlátozzák a *gyakorlását*.[11] A védjegy lajstromozásának puszta ténye önmagában nem jelenti az áruk szabad mozgásának korlátozását. Ilyen korlátozás csak a lajstromozás által biztosított jogoknak a védjegyjogosult általi későbbi gyakorlásából eredhet. Az a tény, hogy egy „A" tagállamban védjegyként lajstromozott szó „B" tagállam nyelvén egy leírásra alkalmas kifejezés, nem zárja ki a védjegy által biztosított, annak lényegi funkciója fenntartására szolgáló jogok gyakorlását. Ez a megközelítés összhangban van a Bíróságnak a Matratzen Concord ügyben előterjesztett fellebbezés alapján hozott végzésével. A Bizottság hozzáteszi, hogy ez nem jelenti azt, hogy a „B" tagállam vállalkozásai ne használhatnák a kifejezést az „A" tagállamban.[12]

38. A fentebb összefoglalt észrevételek azt mutatják, hogy bár az előterjesztett kérdés csak arra vonatkozik, hogy egy olyan védjegy, mint a kérdéses ügyben szereplő, érvényesen lajstromozható-e, az ügy felveti azt a kérdést is, hogy egy ilyen védjegy jogosultja – feltéve, hogy azt érvényesen lajstromozták – akadályozhatja-e az ezzel megjelölt vagy leírt termékek importját. Ennek megfelelően mindkét kérdést vizsgálnom kell.

A lajstromozás érvényessége

39. A nemzeti bíróság lényegében azt kérdezi, hogy lajstromozható valamely védjegy érvényesen „A" tagállamban egy adott termék tekintetében, amennyiben az a szó "B" tagállam nyelvén megjelöli vagy leírja a terméket, vagy másképpen fogalmazva, hogy egy ilyen védjegy lajstromozása jogsértő-e azon az alapon, hogy megvalósítja a tagállamok közötti kereskedelemnek az EK 28. és az EK 30. cikket sértő, rejtett korlátozását.

40. Mivel a védjegyirányelv kimerítően szabályozza a védjegy törlésére alapot adó okokat,[13] ennek az irányelvnek a fényében kell az előterjesztett kérdést első lépcsőben

11 – A fenti 31. pontban hivatkozott Terrapin-ügyben hozott ítélet és Dansk Supermarked ügyben hozott ítélet.

12 – Lásd a lenti 60. és 61. pontot, amely tükrözi a Bizottság előterjesztéseit.

13 – Lásd a fenti 5. pontban idézett hetedik preambulumbekezdést.

értékelni. Az irányelv azonban jogszerűen nem igazolhatja a Közösségen belüli kereskedelem akadályait a Szerződésben rögzített kereteken felül: világos, hogy a mennyiségi korlátozásoknak, valamint az azonos hatású intézkedéseknek a tilalma nem csupán a nemzeti intézkedésekre, hanem a közösségi intézmények által hozott intézkedésekre is érvényes. [14]

41. A védjegyirányelv 3. cikke (1) bekezdésének b) és c) pontja tiltja a lajstromozását azon védjegynek, „ami nem alkalmas a megkülönböztetésre, és ami kizárólag olyan jelekből vagy adatokból áll, amelyeket a forgalomban az áru vagy a szolgáltatás fajtája, minősége, mennyisége, rendeltetése, értéke, földrajzi származása, [...], illetve egyéb jellemzője feltüntetésére használhatnak". A jelen ügyben a 3. cikk (1) bekezdésének c) pontja egyszerűbben úgy fogalmazható meg, hogy az akkor alkalmazandó, amikor a védjegy egy olyan szó, amely megjelöli vagy leírja a kérdéses terméket.

42. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az a szómegjelölés, amelyik megjelöli vagy leírja a kérdéses árut a 3. cikk (1) bekezdése c) pontjának alkalmazásában, e tényből kifolyólag szükségszerűen nem alkalmas a megkülönböztetésre ezen áruk vonatkozásában a 3. cikk (1) bekezdése b) pontja értelmében; [15] ezért nem gondolom, hogy elkülönülten kell vizsgálni a helyzetet a 3. cikk (1) bekezdésének b) pontja alapján. Megjegyezhető egyébként, hogy a felek által benyújtott egyik észrevétel sem hivatkozott a 3. cikk (1) bekezdésének b) pontjára.

43. A 3. cikk (1) bekezdésének c) pontjára tekintettel a Bíróság kimondta, hogy ez a rendelkezés „azon közérdekű célt szolgálja, hogy a védjegybejelentésben szereplő áruk vagy szolgáltatások jellemzőit leíró jelek vagy adatok bárki által szabadon használhatók legyenek". [16]

44. Konkrétabban a Bíróság kimondta, hogy az ezen rendelkezés szerint végzett értékelés során az illetékes hivatalnak „meg kell határoznia, hogy a bejelentett védjegy az érintett személyi csoport tudatában megjeleníti-e jelenleg az érintett áru vagy szolgáltatás leírását, illetve ésszerűen feltételezhető-e, hogy ez fog történni a jövőben". [17] A Bíróság úgy határozta meg továbbá „az érintett személyi csoportot" a 3. cikk (1) bekezdése c) pontjának alkalmazásában, mint „a kereskedelemben és azon a területen, ahol a

14 – Lásd a C-469/00. sz. Ravil-ügyben 2003. május 20-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-5053. o.) 86. pontját és az ott hivatkozott ügyeket, valamint – különösen a védjegyirányelvre utalással – a 31. pontban hivatkozott Bristol-Myers Squibb és társai ügyben hozott ítélet 36. pontját.

15 – A C-363/99. sz., Koninklijke KPN Nederland ügyben 2004. február 12-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-1619. o.) 86. pontja és a C-265/00. sz., Campina Melkunie ügyben 2004. február 12-én hozott ítélet (EBHT 2004., I-1699. o.) 19. pontja.

16 – Lásd például a C-108/97. sz. és C-109/97. sz., Windsurfing Chiemsee egyesített ügyekben 1999. május 4-én hozott ítélet (EBHT 1999., I-2779. o.) 25. pontját.

17 – A 15. lábjegyzetben hivatkozott Koninklijke KPN Nederland ügyben hozott ítélet 56. pontja.

lajstromozást kérik, ezen árukategória átlagos fogyasztói". [18] Az „átlagos fogyasztókat" szokásosan tájékozottnak, ésszerűen figyelmesnek és körültekintőnek vélelmezik. [19]

45. Ebből kifolyólag annak értékelését, hogy a megjelölés az irányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) pontja alá esik-e, az érintett áruknak és szolgáltatásoknak azon a területen lévő átlagos fogyasztóira (és, amennyiben releváns, a közvetítőkre, mint például az importőrökre és nagykereskedőkre) tekintettel kell elvégezni, ahol a védjegy lajstromozását kérik. Jelen üggyel összefüggésben az a kérdés, hogy a fogyasztók és a közvetítők tudatában a szómegjelölés megjelöli-e vagy leírja-e az árut magát.

46. Ennek megfelelően, amikor „A" tagállamban az illetékes hivatal értékeli, hogy az a szó, amelyik „B" tagállam nyelvén megjelöli vagy leírja a kérdéses árut, érvényesen lajstromozható-e védjegyként „A" tagállamban, figyelembe kell vennie az átlagos fogyasztó (és, amennyiben releváns, a közvetítők) ezen árukkal kapcsolatos észlelését „A" tagállamban, és nem kell figyelembe vennie ezen személyek észlelését „B" tagállamban.

47. Ez azonban nem jelenti szükségszerűen azt, hogy a nemzeti védjegyhivatalnak sohasem kell figyelembe vennie a bejelentett szómegjelölés jelentését egy olyan nyelven, amely nem a védjegybejelentés tagállamának nyelve. Mivel a hivatal az értékelését az érintett termék átlag fogyasztóinak és kereskedőinek észlelése alapján köteles elvégezni abban a tagállamban, azt is vizsgálni kell, hogy a kérdéses szót e személyek valójában értik-e. [20]

48. A Bíróság megállapította, hogy „a védjegybejelentés idején lefolytatott vizsgálat nem lehet minimális, hanem szigorúnak és teljes körűnek kell lennie annak elkerülése érdekében, hogy a védjegyeket ne lehessen jogszerűtlenül lajstromoztatni". [21] Konkrétabban a 3. cikk (1) bekezdésének c) pontját alkalmazó illetékes hivatalnak „a bejelentett árukra vagy szolgáltatásokra hivatkozással meg kell határoznia a kérelem valamennyi releváns szempontja, különösen pedig a közérdek (nevezetesen, hogy a 3. cikk (1) bekezdésének c) pontja alá tartozó megjelöléseknek mindenki számára szabadon hozzáférhetőeknek kell lenniük és nem lehet

18 – A 16. lábjegyzetben hivatkozott Windsurfing Chiemsee ügyben hivatkozott ítélet 29. pontja.

19 – A 15. lábjegyzetben hivatkozott Koninklijke KPN Nederland ügyben hozott ítélet 77. pontja.

20 – Lásd még Ruiz-Jarabo főtanácsnok 15. lábjegyzetben hivatkozott Koninklijke KPN Nederland ügyre vonatkozó 2002. január 31-én előterjesztett indítványának 41. pontjában foglalt észrevételeit: „nem annyira arra kell tekintettel lenni, hogy a fogyasztó beszéli-e azt a nyelvet, amelyen a jelölést megfogalmazták, mint inkább arra – függetlenül az érintett terület nyelvétől vagy nyelveitől –, hogy a referenciaként vett fogyasztótól ésszerűen elvárható-e, hogy észlelje a jelölésben azt a jelentést, amely alapján az a 3. cikk (1) bekezdésének b), c) és d) pontja szerint minősülhet".

21 – A C-104/01. sz. Libertel-ügyben 2003. május 6-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-3793. o.) 59. pontja.

lajstromoztatni azokat) konkrét vizsgálata fényében, hogy az ezen rendelkezésben foglalt lajstromozás megtagadásának oka a szóban forgó ügyben alkalmazandó-e". [22]

49. Ezentúl, ahogy azt az Egyesült Királyság Kormánya állítja, ahhoz, hogy egy megjelölés a 3. cikk (1) bekezdésének c) pontja alá essen, elegendő, hogy az az érintett áru vagy szolgáltatás leírására „alkalmas *lehet* a kereskedelemben". [23]

50. Ha a védjegy megjelöli vagy leírja az érintett terméket egy olyan nyelven, amely bár nem a lajstromozást végző tagállam nyelve, de ennek ellenére a termék érintett kereskedőinek és fogyasztóinak jelentős hányada megérti, számomra úgy tűnik, hogy a 3. cikk (1) bekezdése c) pontjának közérdekre vonatkozó célja megköveteli a lajstromozás megtagadását.

51. Úgy gondolom, hogy abban az esetben, amikor a védjegy egy olyan szót foglal magában, amely más nyelven leírja vagy megjelöli a védjeggyel ellátott árut, ez a megközelítés megfelelőbb mérce, mint az átlagos kereskedő vagy fogyasztó figyelembevétele. Ez összhangban van legalább néhány nemzeti védjegylajstrom gyakorlatával. [24]

52. Az Egyesült Királyságban például a szavak nem lajstromozhatóak olyan nyelven, amelyet az „Egyesült Királyság lakóinak számottevő (és növekvő) hányada feltehetően ismer", ha az angol fordítás sem lenne lajstromozható. A szavak kevésbé beszélt nyelven általában lajstromozhatóak, hacsak az érintett ország nem híres a védjeggyel ellátott valamely áruról. Az Egyesült Királyság lakóinak jelentős kisebbsége által beszélt nyelven a szavak nem lajstromozhatóak, ha az árut feltehetően az érintett etnikai piacra szánják. [25] Belgiumban, Németországban és Hollandiában az ítélkezési gyakorlat szerint a

22 – A C-53/01–C-55/01. sz., Linde és társai egyesített ügyekben 2003. április 8-án hozott ítélet (EBHT 2003., I-3161. o.) 75. pontja. Lásd még a 15. lábjegyzetben hivatkozott Koninklijke KPN Nederland ügyben hozott ítélet 29–37. pontját és a 2002. január 31-én előterjesztett indítvány 41. és 42. pontját.

23 – Kiemelés tőlem.

24 – Bár nem mindegyikkel: a C-191/01. P. sz., OHIM kontra Wrigley (DOUBLEMINT) ügyben 2003. október 23-án hozott ítéletet (EBHT 2003., I-12447. o.) megelőző tárgyaláson az OHIM képviselője rámutatott, hogy „sok nemzeti védjegyhivatal nem veszi figyelembe az idegen nyelvű szó jelentését a nemzeti lajstromozás iránti kérelem elbírálásakor" (az általam előterjesztett indítvány 89. pontja).

25 – Összefoglaló a 2001-es egyesített ITU/WIPO „Többnyelvű domain nevek" című szimpóziumra készített, „Nemzetközi domain nevek – Szellemi tulajdonjogi megfontolások" című WIPO Briefing Paper IV. mellékletéből (Többnyelvű védjegyek: védjegyhivatali gyakorlat és eljárás), letölthető: http://arbiter.wipo.int/domains/internationalized/.

releváns kritérium az, hogy a más nyelvű kifejezést a célzott fogyasztók értik-e.[26]

53. Hasonló a helyzet bizonyos Európai Unión kívüli rendszerekben is, például Ausztráliában, Kanadában és az Egyesült Államokban.[27] Felvethető azonban, hogy nagyobb szükség van a más nyelvekkel szembeni érzékenységre az Európai Unión belül, különös jelentőséget adva ezzel egyrészt a személyek szabad mozgásának, másrészt az egységes piacnak.

54. Az alapeljárásban felmerült kérdések illusztrálják, hogy – egy 452 millió fogyasztót tömörítő piacon, akik közül soktól ésszerűen elvárható lehet, hogy értsen a saját tagállamában beszélt elsődleges nyelvtől eltérő nyelveken[28] – a nemzeti védjegyhivatalnak milyen rendkívül körültekintőnek kell lennie egy, a kérdéses árut megjelölő vagy leírására alkalmas idegen szót tartalmazó megjelölés lajstromozhatóságának az elbírálásakor. Álláspontom szerint az a gyakorlat, amely automatikusan feltételezi, hogy az ilyen jelek „szeszélyesek", nem pedig leíró jellegűek, már nem tükrözi a Bíróság ítélkezési gyakorlatát: egyes esetekben, az érintett tagállamtól és az érintett nyelvtől függően, a kereskedők és a fogyasztók jelentős hányadától elvárható, hogy ne essen nehezükre a szó megértése. Ebben az esetben a lajstromozást a 3. cikk (1) bekezdésének c) pontja szerint meg kell tagadni.

55. Ahogy azt egyes hivatalok gyakorlata mutatja, nem jelent leküzdhetetlen nehézséget, ha az érintett személyek maguk nem ismerik az érintett nyelvet, különösen azóta, hogy a jelenlegi technológia által elérhetővé tett elektronikus szótárakhoz való hozzáférés megkönnyíti a fordítások ellenőrzését.[29]

26 – Lásd például a Lipton kontra Sara Lee ügyet (ETMR 2002., 1073. o.) (Cour de Cassation, Brüsszel); a Matsushita Electric Works ügyben (ETMR 2000., 962. o.) az OHIM első fellebbezési tanácsának ítéletét, amely idézi a Bundespatentgericht (Szövetségi Szabadalmi Bíróság) ítélkezési gyakorlatát és a BVBA Management Training en Consultancy ügyben a brüsszeli Hof van Beroep (Fellebbviteli Bíróság) 2005. június 3-i ítéletét, amely a Benelux Védjegyhivatal fellebbezését egy bejelentett védjegy Hollandiában történő lajstromozására vonatkozóan tárgyalta. Úgy tűnik, hogy a Benelux Védjegyhivatalnak az az álláspontja a védjegyirányelv 3. cikke (3) bekezdése szerinti, védjegy használata révén szerzett megkülönböztetésre való alkalmassághoz kapcsolódó területen, hogy az érintett vásárlóközönség észlelése mind Belgiumban, Luxemburgban és Hollandiában releváns; azt a kérdést, hogy Belgiumon belül külön figyelembe kell-e venni a nyelvi régiókat, a C-108/05. sz., Bovemij Verzekeringen ügyben terjesztették a Bíróság elé. Vesd össze a lengyel szabadalmi hivatal megközelítésével a Tong Yang Confectionary Corporation ügyben (ETMR 2002., 219. o.).

27 – Lásd a 25. lábjegyzetben említett forrást.

28 – A legújabb, Az európaiak és a nyelvek című Eurobarometer felmérésben (megjelent 2005. szeptemberében) a válaszadók (15 évnél idősebb, az Európai Unióban, bár nem szükségszerűen a nemzetiségük szerinti tagállamban lakó uniós állampolgárok) fele nyilatkozott úgy, hogy az anyanyelvén kívül legalább még egy nyelvet beszél társalgási szinten. Az anyanyelvén kívül más nyelvet megértők száma nyilvánvalóan még magasabb.

29 – Az Egyesült Államokban például megtagadták a védelmet, mert a jelölés a következőket tartalmazta (i) „ha-lush-ka", a magyar galuska szó fonetikus leírása; (ii) „kaba", ami „kávét" jelent szerbül és ukránul; (iii) „Otokoyoma", a szaké nevű ital általános megjelölése japánul: lásd a fenti 25. lábjegyzetben hivatkozott WIPO Briefing Paper 38. lábjegyzetében hivatkozott ügyeket.

56. Ennek megfelelően azon az álláspontom vagyok, miszerint az, hogy a védjegy érvényesen került-e lajstromozásra „A" tagállamban adott termék tekintetében, amennyiben az olyan szót tartalmaz, amely megjelöli vagy leírja a terméket „B" tagállam nyelvén, attól függ, hogy e termék kereskedőinek és fogyasztóinak a jelentős többségétől „A" tagállamban ésszerűen elvárható-e a szó jelentésének megértése. Ez minden egyes ügyben ténykérdés a releváns illetékes hivatal számára.

57. Ilyen védjegy lajstromozása olyan körülmények között, ahol az érintett termék kereskedőinek és fogyasztóinak jelentős hányadától ésszerűen elvárható a használt szó jelentésének megértése, álláspontom szerint sérti a védjegyirányelv Bíróság értelmezése szerinti 3. cikke (1) bekezdésének c) pontját.

58. Hangsúlyoznám azonban, hogy jelen ügyben semmi nem található a Bíróság előtt lévő iratokban, ami feltételezi, hogy a „MATRATZEN" védjegy lajstromozásának vizsgálata során a spanyol hivatal nem járt volna el megfelelően a 3. cikk (1) bekezdésének c) pontjával összhangban. Ezen álláspont összhangban van az Elsőfokú Bíróság megállapításaival is, miszerint az előtte folyó eljárásban „az ügyirat nem tartalmaz semmilyen bizonyítékot arra nézve, hogy az érintett vásárlóközönség jelentős hányada megfelelő némettudással rendelkezik a [Matratzen] szó jelentésének megértéséhez",[30] bár ennek megítélése végső soron természetesen a nemzeti bíróság feladata.

Az import korlátozása

59. Bár a fentiek lehetővé teszik a nemzeti bíróság által előterjesztett kérdésre a kérdés megfogalmazásának megfelelő válasz adását, a jelen ügy hátteréből és az előzetes döntéshozatalra utaló végzésből kiderül, hogy az alapeljárás felveti azt a kapcsolódó kérdést, miszerint a fent leírtak szerinti védjegy jogosultja – feltéve, hogy azt érvényesen lajstromozták – akadályozhatja-e az ezzel megjelölt vagy leírt áruk importját. A Matratzen Concord, az Egyesült Királyság Kormánya és a Bizottság ráadásul észrevételeket nyújtott be ezen kérdéshez, amelyekre most térek rá.

60. Először is a védjegyjogosult azon joga, hogy bárkivel szemben felléphet, aki hasonló vagy azonos megjelölést használ hasonló vagy azonos árukra, a védjegyirányelv 5. cikkének (1) bekezdéséből ered. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy e jog gyakorlását azokra az esetekre kell fenntartani, ha a megjelölés mások általi használata kihat vagy kihathat a

30 – Az ítélet 38. pontja.

védjegy funkciójára, különösen az áru származásának fogyasztók számára történő tanúsítására vonatkozó lényegi funkciójára. [31] Ahogy azt a Bizottság észrevételezi, e rendelkezés alapján a védjegyjogosult nem tilthat el mást attól, hogy hasonló vagy azonos megjelölést használjon, amennyiben a megjelölést másra használják, mint annak a vállalkozásnak a megkülönböztetésére, amelyiktől az érintett áru származik, tehát nem áll fenn annak a veszélye, hogy a fogyasztók a megjelölésre mint védjegyre tekintenek. [32] A védjegyjogosult ezért nem hivatkozhat az 5. cikk (1) bekezdése szerinti azon jogára, hogy felléphet harmadik személlyel szemben, aki a védjegyre pusztán leíró célzattal utal, amennyiben ez az utalás nem értelmezhető a termék származásának a megjelöléseként. [33]

61. Másodszor, még akkor is, ha a védjegyjogosult sikeresen hivatkozik az irányelv 5. cikkének (1) bekezdése szerinti jogára, a 6. cikk (1) bekezdésének b) pontja értelmében e jog alapján nem tilthat el mást attól, hogy gazdasági tevékenysége körében használja, többek között az érintett áru „fajtájára", „minőségére", vagy „egyéb jellemzőjére" vonatkozó jelzést, feltéve ha azt „az üzleti tisztesség követelményeivel összhangban" használja.

62. A Bíróság megállapította, hogy a 6. cikk „célja az, hogy a védjegyoltalomhoz fűződő alapvető érdekeket összhangba hozza az áruk szabad mozgásával [...] a közös piacon, oly módon, hogy a védjegyhez fűződő jogok betölthessék alapvető funkciójukat a torzításmentes verseny azon rendszerében, amelyet a Szerződés létrehozni és fenntartani céloz". [34]

63. Hozzáfűzném, hogy álláspontom szerint fontos, hogy a nemzeti bíróságok biztosítsák mind azt, hogy a védjegyjogosultak nem élnek vissza az 5. cikk (1) bekezdésével, továbbá hogy harmadik személyek a 6. cikk (1) bekezdésének b) pontjára megfelelően hivatkoznak.

64. Ennek megfelelően, még ha feltételezzük is, hogy a jelen ügyben a „MATRATZEN" védjegyet érvényesen lajstromozták Spanyolországban, a védjegy jogosultja nem léphet fel a „MATRATZEN" szónak akár az 5. cikk (1) bekezdésén, akár a 6. cikk (1) bekezdésének b) pontján kívül eső összefüggésben történő használatával szemben, így például azzal szemben, ha egy német nyelvű katalógus utal a matracokra.

31 – A C-206/01. sz., Arsenal Football Club ügyben 2002. november 12-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-10 273. o.) 51. pontja.

32 – A C-245/02. sz. Anheuser-Busch-ügyben 2004. november 16-án hozott ítélet (EBHT 2004., I-10989. o.) 60. pontja.

33 – A C-2/00. sz. Hölterhoff-ügyben 2002. május 14-én hozott ítélet (EBHT 2002., I-4187. o.) 16. pontja és a 31. lábjegyzetben hivatkozott Arsenal Football Club ügyben hozott ítélet 54. pontja.

34 – A C-63/97. sz. BMW-ügyben 1999. február 23-án hozott ítélet (EBHT 1999., I-905. o.) 62. pontja.

Végkövetkeztetések

65. Ennek megfelelően az Audiencia Provincial (Barcelona) által előterjesztett kérdésre a következő válasz adását javasolom:

„A védjegyekre vonatkozó tagállami jogszabályok közelítéséről szóló, 1988. december 21-i 89/104/EGK első tanácsi irányelv 3. cikke (1) bekezdésének c) pontját úgy kell értelmezni, hogy az az egyetlen szóból vagy több szóból álló megjelölés, amelyik az egyik tagállam nyelvén megjelöli az ezzel ellátott terméket, vagy leírja a termék fajtáját, minőségét, mennyiségét, szándékolt célját, értékét, földrajzi származását vagy egyéb jellemzőjét, nem lajstromozható védjegyként egy másik tagállamban, amennyiben ezen termék kereskedőinek és fogyasztóinak jelentős hányadától ésszerűen elvárható, hogy megértse a szó vagy a szavak jelentését."